

ԱՐՏԱԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՕՍԼՈ 2 ՀԱՄԱՉԱՅՆԱԳԻՐԸ ՈՐՊԵՍ ՊԱՂԵՍՏԻՆՅԱՆ ՀԱԿԱՍԱՐՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ՔԱՅԼ

1993թ. կնքված Օսլոյի 1-ին համաձայնագիրը հնարավորություն տվեց՝

1. 1994թ. ապրիլի 29-ին Փարիզում ՊԱԿ-ի և Իսրայելի միջև կնքել անտեսական հարաբերությունների վերաբերյալ համաձայնագիր, որի առանցքը հանդիսացավ Մերձավոր Արևելքում չափազանց մեծ կարևորություն ունեցող ջրային ռեսուրսների (արևմտյան ափի և Ղազա) օգտագործման հարցը¹:

2. 1994թ. մայիսի 4-ին Կահիրեում կնքվեց համաձայնագիր ՊԱԿ-ի և Իսրայելի միջև, որը նախատեսում էր իսրայելական զորքերի դուրսբերում Ղազայի և Երիթրվի շրջաններից²: Իսկ մինչև 1999թ. մայիսի 4-ը որոշվելու էր Պաղեստինի վերջնական կարգավիճակի և անկախության հարցը:

3. Օսլոյի համաձայնագիրը հնարավորություն տվեց նաև 1994թ. հուլիսին Իսրայելի և Հորդանանի միջև կնքել խաղաղության համաձայնագիր և վերջ տալ երկու երկրների միջև պատերազմական վիճակին³:

4. 1994թ. օգոստոսի 24-ին Էրեց վայրում Իսրայելի և ՊԱԿ-ի միջև կնքվեց իշխանության փոխանցման վերաբերյալ համաձայնագիրը, որը հնարավորություն տվեց ՊԱԿ-ին ստանձնելու իրական իշխանությունը⁴:

Եվ վերջապես 1995թ. սեպտեմբերի 28-ին կնքվեց Օսլոյի 2-րդ համաձայնագիրը, ըստ որի իսրայելական զորքերը դուրս բերվեցին արևմտյան ափի 6 քաղաքներից և 400 գյուղերից⁵: Այս համաձայնագրին հարկ ենք համարում անդրադառնալ մի շարք նկատառումներով:

Համաձայնագիրը, որ ստորագրվեց սեպտեմբերի 28-ին Վաշինգտոնում⁶, դիվանագիտական փաստաթղթերում անվանված է «Օսլոյի 2-րդ համաձայնագիր»: Այն կրում էր հետևյալ անվանումը. «Ժամանակավոր իսրայելա-պաղեստինյան համաձայնագիր արևմտյան ափի և Ղազայի շուրջ»: Համաձայնագրի կնքմանը որպես վկաներ ներկա էին ԱՄՆ-ի, Եգիպտոսի արաբական հանրապետության, Հորդանանի և Նորվեգիայի քաղաքականությունների, Եվրամիության և Ռուսաստանի Դաշնության ներկայացուցիչները: Ընդհանուր առմամբ համաձայնագիրը նախատեսում էր.

1. Իսրայելական զորքերի դուրսերում արաբական 6 քաղաքներից և 400 գյուղերից:

2. Նախատեսվում էր մաս 1996-ին անցկացնել պաղեստինյան Խորհրդի ընտրություններ. որը ունենալու էր օրենսդիր և գործադիր իշխանություն:

Չնայած համաձայնագրի մախաբանի բնույթին, մեր կարծիքով, համաձայնագիրը ավելի շատ պաշտպանում էր կողմերից մեկի շահերը: Նախաբանում ասվում էր.

«Համաձայն մերձավորարևելյան խաղաղության գործընթացի շրջանակների՝ հաստատված Մադրիդում, կողմերը հաստատում են իրենց հավատարմությունը հակամարտությանը վերջ տալու գաղափարին: Կողմերը հավատարին են խաղաղ գոյակցության և փոխադարձ վստահության սկզբունքին. ճանաչում են միմյանց քաղաքական և օրինական իրավունքները. ճանաչում են պաղեստինյան Խորհուրդը: Կողմերը համաձայն են, որ ժամանակավոր փուլը սկսվում է 1994թ. մայիսի 4-ին և չպետք է գերազանցի 5 տարին: Կողմերը համաձայն են, որ վերջնական կարգավիճակի համար բանակցությունները պետք է սկսվեն հենց որ դա հնարավոր լինի, բայց ոչ ուշ քան 1996թ. մայիսի 4-ը: Կողմերը հաստատում են միմյանց փոխադարձ ճանաչումը»¹:

Ինչպես տեսնում ենք, համաձայնագրի մախաբանը այնքան էլ միակողմանի բնույթ չունի. սակայն դա չի պահպանվում համաձայնագրի բուն տեքստում և առավել ևս հավելվածներում: Ընդհանրապես Օսլո 2-րդը մախօրոք կնքված իսրայելա-պաղեստինյան համաձայնագրերից առավել կարևորն էր: Դիշտ է, շրջադարձ է համարվում 1993-ի Օսլոյի 1-ին համաձայնագիրը. սակայն պաղեստինցիներին կոնկրետ ինքնավարություն, փաստաթղթում նշված կոնկրետ տարածքների շրջանակներում տալիս է 1995թ. Օսլոյի 2-րդ համաձայնագիրը: Այլ հարց է՝ որքանով է այն պաշտպանում պաղեստինցիների շահերը և որքանով է հնարավոր դրա իրականացումը: Օսլոյի համաձայնագրի կարևորությունը մյուս կնքված համաձայնագրերի հանդեպ մեր կարծիքով կայանում է մաս նրանում, որ այս համաձայնագիրը վերջնականապես որոշում է պաղեստինյան Խորհրդի թվակազմը. Խորհրդի գործունեության շրջանակները և բնույթը, պաղեստինյան ոստիկանության թվակազմը, ստեղծման կարգը և վերջապես ավելացվում են պաղեստինցիներին հանձնվելիք տարածքները: Չնայած դրան, ինչպես արդեն նշվեց, համաձայնագիրը ուներ մաս լուրջ թերություններ: Հաշվի առնելով այս հանգամանքները, նպատակահարմար ենք համարում մի վտրթ ավելի ամդրադառնալ սույն համաձայնագրին և կատարել որոշ վերլուծություն:

Մինչև պաղեստինյան Խորհրդի ընտրությունները, որոնք տեղի էին ունենալու 1996թ., պաղեստինցիները հանձն էին առնելու ամբողջ պատասխանատվությունը ներքին անվտանգության, հասարակական կարգուկանոնի և քաղաքացիական վարչության համար 6 քաղաքներում և Հերբոնի մի մա-

սում (շրջան A). ինչպես նաև վարչական և հասարակական կարգուկանոնի համար B գոտու գյուղերում և քաղաքներում: Դա նշանակում է, որ պաղես-աինցիները պատասխանատու են վերոհիշյալի համար արևմտյան ափի 27 տոկոսում, որտեղ ապրում է պաղեստինյան բնակչության 98 տոկոսը: B գո-տու վարչական պատասխանատվությունը մնում է Իսրայելի վրա: Բացա-ռապես Իսրայելին է մնում պատասխանատվությունը C գոտու համար: Այդ գոտին սահմանված է որպես բնակավայրեր, ապահովության գոտիներ և հարողակցության ուղիներ: Իսրայելական զորքերի դուրսբերումը նախա-տեսված է վալերով: Դուրսբերման առաջին փուլը կապված է A և B գոտու հետ և պետք է ավարտվի պաղեստինյան Խորհրդի ընտրություններից 22 օր առաջ: Հետագա դուրսբերումը ծրագրավորված է C գոտու համար և պետք է տեղի ունենա Խորհրդի բացումից հետո, 18 ամսվա ընթացքում: Այն լինելու է 3 վալերով: Եթե ամեն ինչ ընթանալու ծրագրին համապատասխան, վերջ-նական կարգավիճակի համար համաձայնագիրը պետք է կնքվեր դարս-վերջին և այդ դեպքում պաղեստինցիները որոշակի իրավասություններ կու-նենային ամբողջ արևմտյան ափի վրա, բացառությամբ ռազմական գոտի-ների, բնակավայրերի և Արևելյան Երուսաղեմի (մոտ 90 տոկոս):

Քարտեզները մանրամասնելով A, B, C գոտիների դիրքերը՝ բարձրաց-նում են բավականին հարցեր: A շրջանի քաղաքները լայնորեն բաժանված են մեկը մյուսից: Քալքուիլան և Հեբրոնը լիովին շրջապատված են C շրջա-նով: Սյուս քաղաքները մասամբ են սահմանակից B գոտու գյուղերին, այ-սինքն պաղեստինցիների կողմից վերահսկվող տարածքին: C գոտին շրջա-պատում է նաև Նաբլուսի Բեթղեհեմի և Ռամալահի մեծ մասը, որոնք մույն-պես հանձնված են պաղեստինցիներին:

B գոտին, որտեղ պաղեստինցիներին առաջարկվում է ինքնակառավա-րում, բացառությամբ ապահովության հարցերի և արտաքին հարաբերու-թյունների, բաժանված է մոտ 20 միմյանց հետ սահմաններ չունեցող շրջան-ների: Դրանք էլ իրենց հերթին բաժանված են 80 մանր հողակտորների, ո-րոնք բոլորը շրջապատված են C գոտու հողերով: Այդ մասնատված գոտի-ները միմյանցից անջատված են նաև արևելք-արևմուտք ճանապարհով, որը միմյանց կապում է արևմտյան ափը, Իսրայելը և Հորդանանը: Եթե հաշվի առնենք այն հանգամանքը, որ ճանապարհների հսկողությունը դրված է Իսրայելի վրա, ապա պարզ կլինի պաղեստինյան տարածքների՝ միմյանցից կտրված լինելու աստիճանը: Համաձայնագիրը չի պարունակում ոչ մի սահ-մանափակում հրեական բնակավայրերի կառուցման, ոչ մի արգելք պաղես-տինյան աշխատավորների առաջ սահմանների փակման, որը սպանիչ է պաղեստինյան տնտեսության համար, ոչ մի երաշխիք իսրայելական զոր-քերի դուրսբերման ժամկետացանկի պահպանման հարցում: Ճիշտ է, հա-մաձայնագիրը նախատեսում է ստեղծել իսրայելա-պաղեստինյան միացյալ կոմիտեներ՝ քաղաքացիական հարաբերությունների, կոորդինացման և հա-մագործակցության, տարածաշրջանային հարաբերությունների, փոխա-

դարձ անվտանգության. կապի. ջրային. տնտեսական, այնուամենայնիվ միացյալ կոմիտեները հնարավորություն են տալիս Իսրայելին տեղեկացված լինել իրադարձությունների ընթացքին և վետո դնել որևէ բանի վրա, որը իրեն ձեռնառու չէ: Փաստորեն, ոչ մի հարցում բաժանում չի նախատեսված: Օրինակ՝ ընտրությունների վերաբերյալ փաստաթղթի 2-րդ հավելվածի 28-րդ հոդվածի համաձայն. «Պաղեստինյան կողմը պետք է Իսրայելին տեղեկացնի ցանկացած փոփոխության մասին՝ կապված բնակչության զբաղման և բնակչի բնակության վայրի փոփոխության հետ»⁸: Պաղեստինյան իշխանությունները իրավունք ունեն մշտական բնակություն շնորհել ներդրողներին, ամուսնական զույգերին և երեխաներին, բայց միայն Իսրայելի իշխանությունների նախնական հավանությունից հետո: Փաստորեն պաղեստինցիները կատարելու են վարչական աշխատանքը, իսկ Իսրայելը հսկելու է այն: Այս համաձայնագիրը օրինականացնում է մեկուսացման համակարգը, որը ուրվագծվել էր դեռևս Կահիրեի համաձայնագրով: Պաղեստինցիները և վերակառուցվող տարածքներում ապրող 130.000 հրեա բնակիչները չհաշված արևելյան Երուսաղեմի շրջակայքի բնակիչները համագոյակցելու են սոցիալական մեկուսացման և անհավասարության պայմաններում: Օսլո 2-րդը ապահովում է վերահսկողության մեկուսացված, դուալիստական սիստեմ: Իսրայելը ունենալու է օրինական իրավասություններ արևմտյան ափում ապրող հրեաների նկատմամբ, մույնիսկ եթե նրանք հանցանք են կատարում ինքնավարության որևէ գոտում: Պաղեստինյան ոստիկանության նախնական կասեցման կետերը կարող են դիմել իսրայելական իշխանություններին միայն տվյալ անձի ինքնությունը հաստատելու համար, իսկ փնտրել կամ ձերբակալել նրանց պաղեստինյան ոստիկանությունը իրավունք չունի:

«Եթե հրեան հանցանք է գործում ինքնավարության տարածքում, պաղեստինյան ոստիկանությունը մինչև իսրայելական ռազմական ուժերի ժամանումը կարող է կասկածյալին պահել տեղում՝ ապահովելով նրա պաշապանությունը»⁹:

Պաղեստինյան անվտանգության ուժերը երբեք իրավունք չունեն կանգնեցնելու իսրայելական զինվորներին կամ հարցնել նրանց փաստաթղթերը: Հրեա բնակիչները և նրանց այցելուները կարող են ճանապարհորդել իրենց 140 բնակավայրերի միջև ցանկացած ճանապարհով՝ առանց սահմանափակումների, ի տարբերություն պաղեստինցիների: Այդ մասին պարզորոշ ասվում է 11-րդ հոդվածի առաջին հավելվածում:

Վաշինգտոնյան համաձայնագիրը նախատեսում է նաև պաղեստինյան ոստիկանության թվակազմը: Ոստիկանությունը կազմակերպվելու է 6 խմբերով և ունենալու է 30.000 աշխատողներ: Համաձայնագիրը մանրամասնում է՝ որտեղ պետք է դրանք տեղակայվեն, ինչ գեներ պետք է օգտագործեն. ինչ ճանապարհներ և երթուղիներ պետք է վերահսկեն իսրայելա-

կան զինվորականների հետ և ինչպես պետք է երկու կողմերը համագործակցեն՝ ահաբեկչությանը վերջ տալու համար:

Բայց երկու կողմերի դրությունը դժվար է գնահատել հավասար: Պաղեստինյան անվտանգության աժեռը մույնիսկ իրավունք չունեն ազատորեն երթևեկել A գոտու, այն քաղաքները, որտեղից նախ և առաջ պետք է դուրս բերվեն խորայնլակված զորքերը, և B գոտու միջև, քաղաքներ և գյուղեր, որտեղ պաղեստինցիները ունենալու են 25 ռստիկանական կետեր: Ավելին, պաղեստինյան ռստիկանությունը իրավունք չունի ազատորեն երթևեկել B գոտու մի վայրից մյուսը: Արտակարգ տեղաշարժի գեպքում նրանք պետք է առաջնորդվեն 13-րդ հոդվածի II-VI կետերով:

«Պաղեստինյան ռստիկանության տեղաշարժը B գոտու վայրերից դուրս, որտեղ կան պահակակետեր, պետք է իրագործվի գործին առնչվող միացյալ մարզային կոմիտեի հետ կոորդինացնելուց և վավերացնելուց հետո: B գոտուց ամբողջական դուրսբերումից միայն 3 ամիս հետո կոմիտեն կարող է որոշել պաղեստինյան ռստիկանության շարժը B գոտու ռստիկանական կետերից դեպի B գոտու պաղեստինյան քաղաքներ և գյուղեր, այն էլ միայն այն ճանապարհով, որոնք օգտագործվում են բացառապես պաղեստինցիների կողմից: Շարժը լինելու է միայն կոմիտեի որոշումից հետո»¹⁰:

Փաստորեն, այսպիսի շարժի ծրագրի կոորդինացիան, նախքան վավերացումը համապատասխան մարզային կոմիտեի կողմից, ներառելու է նախագծված ծրագիր, այդ թվում ռստիկանների թիվը, զենքերի տեսակը և քանակը, փոխադրամիջոցները: Այն ներառելու է նաև նախապատրաստությունների մանրամասներ՝ երաշխավորելով շարունակվող կոորդինացիան համապատասխան հաղորդակցման գծերի միջոցով, ներառյալ շարժի նպատակակետը, երթուղին, տևողությունը:

Առաջին հոդվածի առաջին հավելվածում ասվում է. «Համաձայն արևմտյան ափի և Դազայի տարածքային ինտեգրացիայի պահպանման սկզբունքի, որպես միասնական տարածքային ամբողջականություն, իրագործելով համաձայնագրի կետերը, կողմերը ապահովելու են բնական տեղաշարժ արևմտյան ափում, ինչպես նաև արևմտյան ափի և Դազայի միջև»¹¹:

Եթե սա իրագործվի, ապա ըստ խորայնլակված տեսակետի՝ այն կարող է վտանգել վերջինիս ապահովությունը: Իրականում շարժի ազատություն խոստացված է պաղեստինցիների միայն մեկ խմբի, այն էլ որոշակի վալում: Պաղեստինցի պատանդները, ազատված դեռևս Կահիրեի համաձայնագրով, բայց բանտարկված Երիքովում, կարող են վերադառնալ իրենց աները արևմտյան ափի ցամկացած վայրում: Խոսքը վերաբերում է մանատիպ ազատ շարժին: 5284-ից ավելի պաղեստինյան պատանդներից 2600-ը պետք է ազատ արձակվեն երեք փուլերով: Համաձայնագիրը ուրվագծում է

ևս 8 կատեգորիաների պատկանող պաղեստինցի բանտարկյալների. որոնք ի վերջո ազատ են արձակվելու:

Պաղեստինյան Խորհրդի ընտրությունները տեղի են ունենալու 1996թ. հունվարին. նախքան Ռամադան ամիսը: Միաժամանակ պետք է ընտրվի Խորհրդի գործադիր իշխանությունը՝ Ra,ees-ը: Ընտրությունները տեղի են ունենալու A և B գոտիներից խորայնական զորքերի դուրսբերումից 22 օր հետո: Խորհրդի անդամների լիազորությունների ժամկետը 5 տարի է 1994թ. մայիսի 4-ի Կահիրեի համաձայնագրի կնքման օրվանից սկսած: Բոլոր այն պաղեստինցիները, որոնք գրանցված են և ունեն 18 և բարձր տարիք, կարող են մասնակցել ընտրություններին: Արևելյան Երուսաղեմի բնակիչները կարող են քվեարկել վստաային գրասենյակներում, սակայն քվեաթերթիկները հաշվվելու են քաղաքի տարածքից դուրս: Արևելյան Երուսաղեմի բնակիչները կարող են քեկնաժու առաջադյ.վել միայն այն դեպքում, եթե նրանք ունեն լրացուցիչ հասցե օկուպացված տարածքների մեկ այլ բնակավայրում:

Խորհրդի լիազորությունների և անդամների քանակի հարցը առաջացրեց բավականին բարդություններ: Իսրայելը պահանջում էր, որ Խորհուրդը ունենա միայն գործադիր իշխանություն, իսկ անդամների քանակը չգերազանցի 30-ը: Այս դեպքում Խորհուրդը չէր դիտվի որպես պառլամենտ՝ համաձայն միջազգային չափանիշների: Սակայն հետո Իսրայելը հրաժարվեց իր պահանջից և արդյունքում Խորհրդին տրվելու է նաև օրենսդիր իշխանություն, իսկ անդամների թիվը հասցվեց 82-ի: Խորհուրդը իրավունք չունի այլ երկրներում ունենալ դեսպանություններ և հյուպատոսություններ կամ թույլ տալ դրանց ստեղծում արևմտյան ափում և Ղազայում: ՊԱԿ-ը կարող է այլ երկրների հետ ստորագրել միայն տնտեսական, տարածաշրջանային զարգացման, կրթական, մշակութային բնույթի պայմանագրեր:

«Խորհրդի բացումից հետո արևմտյան ափի քաղաքացիական վարչությունը լուծարվելու է և Իսրայելի ռազմական կառավարումը վերացվելու է»¹²: Այնուամենայնիվ Իսրայելի ռազմական կառավարման դուրսբերումը չի կանխելու վերջինիս կողմից այն իշխանությունների իրականացումը, որոնք չեն փոխանցվել պաղեստինյան Խորհրդին: Այն օրենքների և ռազմական հրամանների ընդունումը, որոնք գերազանցում են պաղեստինյան Խորհրդի իրավասությունները չեն ունենալու ոչ մի կիրառություն և օրենքի ուժ: Այս գիջման դիմաց Իսրայելը պահանջեց, որ համաձայնագրի մեջ մտցվի հետևյալ կետը. «Խորհրդի բացումից երկու ամիս հետո ՊԱԿ-ի Ազգային Խորհուրդը նիստ է հրավիրելու Խորհրդի կանոնադրությունից Իսրայելի վերացման կետերը հանելու համար»¹³: Հեբրոնի կարգավիճակի հարցը քննարկվեց բոլորից շատ և լուծվեց՝ չբավարարելով ոչ մեկին: Քաղաքը բաժանվեց սեկտորների՝

Հի, որտեղից դուրս են բերվելու իսրայելական ուժերը, իսկ հասարակական կարգուկանոնը և անվտանգությունը դրվելու է 4,000 հոգանոց պաղեստինյան ոստիկանության վրա:

ՀՀ՝ հին քաղաքի կենտրոնը, որտեղ Իսրայելի ռազմական ուժերը շարունակելու են պաշտպանել 400 հրեա բնակիչների, իսկ անզեն պաղեստինյան մունիցիպալ հսկիչները պետք է վերահսկեն և ուժի մեջ մտցնեն պաղեստինյան օրենքները: Համաձայնագրի այս կետը ընդհանրապես չիրականացավ և 1997թ. հարկ եղավ Հեբրոնի վերաբերյալ կնքել նոր համաձայնագիր: Համաձայնագրի այս կետը չէր էլ կարող իրականանալ: Այն բերեց լարվածության աճ քաղաքի հրեաների և պաղեստինցիների միջև: Նախ արգելված է ազատ տեղաշարժը քաղաքի կենտրոնական մասում: Հեբրոնի մզկիթի այցելման հարցը լուծված չէ: Հրեաները ունեն ազատ մուտքի իրավունք կառույցի իրենց հատվածը, իսկ պաղեստինցի ուխտավորները ժամեր են ծախսում՝ անցնելու բազմաթիվ անվտանգության կետերի միջով: Սրան ավելանում է պաղեստինցիների այն մտավախությունը, որ հրեական բնակավայրերի շինարարության սառեցման ոչ մի խոսք չկա եամաձայնագրում:

Բոլոր այս խնդիրների շուրջ բանակցությունները՝ Հեբրոնի, ջրային, փախստականների վերադարձի, Երուսաղեմի, վերջնական կարգավիճակի, նախատեսվում է սկսել 1996թ. մայիսից, պաղեստինյան Խորհրդի ընտրություններից հետո: Հակամարտող կողմերին բանակցությունների սեղանի շուրջ նստեցնելու հարցում ԱՄՆ-ի դերը առավելագույնն էր: Պենտագոնը չէր խուսափում բացելիքաց հայտարարելուց, որ. «ԱՄՆ-ը պետք է Մերձավոր Արևելքում մնա վերահսկող ուժ և պահպանի օդային ու ծովային ուղիների անվտանգությունը Մերձավոր Արևելքում»¹⁴:

ARTAK HOVHANNISYAN

OSLO II AGREEMENT AS A NEXT STEP OF SOLVING THE PALESTINIAN CONFLICT

(Summary)

In September 24, 1995 Israeli and Palestine Liberation Organization (PLO) officials meeting in Taba, Egypt, finalized agreement on the second stage of eventual Israeli withdrawal from Palestinian lands. Under the pact, which was officially signed on September 28 in Washington, D.C., Israeli forces were scheduled to be removed from 6 Arab cities and 400 villages in the West Bank by early 1996, after which elections would be held for a 82-member Palestinian council, which would possess legislative and executive power in the West Bank and Gaza. Special arrangements were agreed upon for the West Bank city of Hebron, where Israeli soldiers will remain to protect the 450 Jewish settlers living there. Disagreement over the status of Hebron almost scuttled the agreement, and it took almost a week of non-stop negotiations between PLO leader Yasser Arafat and Israeli Foreign Minister Shimon Peres to resolve the issue. The pact

was the second stage in a three-step process agreed upon in the Declaration of Principles, a framework for eventual Palestinian autonomy signed by the PLO and Israel in September 1993. The first phase in the process was finalized in May 1994, when an accord was signed in Cairo, Egypt, for the pullout of Israeli troops from the Gaza Strip and the West Bank town of Jericho and the handing over of administrative duties to the Palestinian National Authority, led by Arafat. The third stage will tackle such contentious issues as the status of Jerusalem, the fate of Israeli settlers, and the final borders between Israel and the Palestinian state that many analysts believe is close to becoming a reality. Negotiations concerning the last phase of the peace process were scheduled to begin in May 1996, with any agreement to be implemented before the end of the century.

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Protocol of Economic Relation, Paris, 29.04.1994.
2. Gaza-Jerico Autonomy Agreement. Cairo 4.05.1994.
3. Middle East Peace Process Chronology, Historical Documents, [Http://www.ariga.com/](http://www.ariga.com/).
4. Agreement on Preparatory Transfer of powers and responsibilities, Erez, 29.08.1994.
5. The Israel-Palestinian Interim Agreement on the West Bank and Gaza Strip, Washington D.C, Sept 28, 1995.
6. The Israel-Palestinian Interim Agreement on the West Bank and Gaza Strip, Washington D.C, Sept 28, 1995.
7. Murray N, Oslo II. Recipe for Apartheid not Divorce, Middle East Justice Network, X-XI, 1995.
8. The Israel-Palestinian Interim Agreement on the West Bank and Gaza Strip, Washington D.C, Sept 28, 1995.
9. Ibid.
10. Ibid, article 13.
11. Ibid, article 1, appendix 1.
12. Murray N., Oslo II. Recipe for Apartheid not Divorce, Middle East Justice Network. X-XI. 1995.
13. Ibid.
14. Hadar L, Americas-moment in the Middle East in: Current History, January, 1996, p 2.